

F O A - F A G O G A R B E J D E

Førtidspension

blandt FOAs medlemmer

68	2966	2619	259	3053	2966
781	748	755	64	781	748
567	626	571	59	567	626
364	375	302	30	364	375
148	183	153	14	148	183
602	639	557	54	602	639
525	461	516	41	525	461
192	200	216	18	192	200
267	243	266	25	267	243
284	254	238	24	284	254
457	444	457	43	457	444
421	415	374	35	421	415
458	444	421	46	458	444
363	355	362	33	363	355
168	173	143	11	168	173
379	359	365	38	379	359
160	112	118	15	160	112
449	384	404	39	449	384
243	235	217	11	243	235
053	2966	2619	259	3053	2966
781	748	755	64	781	748
567	626	571	59	567	626
364	375	302	30	364	375
148	183	153	14	148	183
602	639	557	54	602	639
525	461	516	41	525	461
192	200	216	18	192	200
267	243	266	25	267	243
284	254	238	24	284	254
457	444	457	43	457	444
421	415	374	35	421	415
458	444	421	46	458	444
363	355	362	33	363	355

1. Forord.....	2
2. Baggrund.....	3
3. Formål	3
4. Metode	4
5. Resumé	4
6. FOAs medlemmer er stadig overrepræsenteret.....	6
6.1 Fordeling på sektorer	8
6.2 Fordeling på faggrupper	8
6.3 Nytilkendelser og afslag – før og efter reformen	10
6.4 Alder for ansøgning om førtidspension	11
6.5 Samfundsmæssige omkostninger.....	12
7. Den aktiv-rettede indsats.....	13
7.1 Aktivering	13
7.2 Fleksjob	14
7.3 Optræning hos privat eller offentlig arbejdsgiver (revalidering)	14
7.4 Uddannelse (revalidering)	15
7.5 Arbejdsprøvning	16
7.6 Ingen indsats.....	16
8. Psykiske/ikke psykiske diagnoser	17
Bilag 1: Tilkendelsesprocenter	18
Bilag 2. Alder	19
Bilag 3. Beregning af samfundsmæssigt tab ved førtidspensionering af FOAs medlemmer	19

1. Forord

FOAs undersøgelse viser desværre, at langt flere medlemmer af FOA bliver tilkendt førtidspension end gennemsnittet for hele befolkningen. Det vil sige, at FOA medlemmer er stærkt overrepræsenteret, når det gælder tilkendelse af førtidspension. Ser vi på de konkrete tal, så er overrepræsentationen 27 % i år 2000 og 61 % i 2006. Der er tale om en voldsom stigning.

Det er især Kost- og servicesektoren samt Social- og sundhedssektoren, der er ramt. Denne undersøgelse viser ligesom andre redegørelser fra Socialministeriet og Beskæftigelsesministeriet, at førtidspensionsreformen fra 2003 ikke har levet op til intentionerne.

Det er en meget bekymrende udvikling, som vi håbede på, blev vendt med førtidspensionsreformen. Formålet med reformen er, at færre skal tilkendes førtidspension. Til gengæld skal mennesker, der er på vej mod førtidspension, hjælpes tilbage på arbejdsmarkedet ved at øge den aktiv-rettede indsats. En ny arbejdsevnet metode skal sikre dokumentationen og borgerens retssikkerhed under sagsbehandlingen. Den enkeltes ressourcer skal styrkes ved opkvalificering og revalidering, således at restarbejdsevnen kan bruges på det rummelige arbejdsmarked fx i et fleksjob med skånehensyn.

I FOA tror vi på, at en del af vore medlemmer ved en tidlig kvalitativ og forebyggende indsats kan fastholdes på arbejdsmarkedet. Det dokumenterer PenSams afsluttede fastholdelsesprojekt "HOLD FAST i arbejdet", der blev evalueret i 2007.

Men der skal mere end en førtidspensionsreform til at ændre udviklingen. Først og fremmest skal det stigende arbejdstempo og de fysisk belastende arbejdsfunktioner begrænses. Der skal flere hænder til. De, som bliver syge, skal søges fastholdt på arbejdspladsen, ligesom samarbejdet mellem arbejdsplads, jobcenter og fagforening skal styrkes med henblik på at finde den bedste løsning for den enkelte.

Regeringen har efter Folketingsvalget 2007 fremlagt et regeringsgrundlag, som både vil nedsætte sygefraværet og begrænse førtidspensionstilkendelser. Vi håber på, at denne førtidspensionsundersøgelse kan overbevise politikerne om, at der er behov for en styrket og kvalificeret indsats.

God læselyst

Mona Striib
Næstformand

2. Baggrund

Dette er en undersøgelse af, hvor udbredt førtidspension er blandt FOAs medlemmer. FOA har i 2002 undersøgt FOA medlemmernes andel i forhold til resten af befolkningen. Risikoen for førtidspension var dengang markant højere for medlemmernes end for befolkningen som helhed. Med denne undersøgelse vil vi undersøge, om førtidspensionsreformen, der trådte i kraft i 2003, har begrænset antallet af tilkendte førtidspensioner blandt FOAs medlemmer.

Et bredt flertal i Folketinget stod bag førtidspensionsreformen. Hensigten var at nedbringe antallet af nye tilkendelser mod til gengæld at udvide det rummelige arbejdsmarked, således at personer med nedsat arbejdsevne kan bevare en tilknytning til arbejdsmarkedet. Reformen indeholder en ny metode – arbejdsevnet metoden – som alle kommuners sagsbehandlere er blevet undervist i. Metoden går ud på at bygge videre på den enkeltes ressourcer ved en styrket aktivrettet indsats fx revalidering. De personer, som ikke kan blive ansat på det ordinære arbejdsmarked, skal tilbydes et fleksjob med skånebehov. Kun de personer, som heller ikke kan klare et fleksjob, skal tilkendes førtidspension. Samtidig er pensionsydelsen blevet forenklet til kun én bruttoficeret ydelse uanset arbejdsevnenes størrelse.

Førtidspensionering er en personlig omkostning for den enkelte. Det betyder udstødelse fra arbejdsmarkedet med begrænsede muligheder for at føre et aktivt socialt og økonomisk liv. FOA støtter førtidspensionsreformens aktivrettede indsats, så alle muligheder er undersøgt og afprøvet, før der tilkendes førtidspension.

3. Formål

Undersøgelsens væsentligste formål er at undersøge virkningerne af førtidspensionsreformen, som trådte i kraft i 2003.

Det er særligt interessant for FOA at få fastslået, om reformen har ført til flere eller færre førtidspensioner for FOAs medlemmer. Vores undersøgelse fra 2002 viste, at FOAs medlemmer havde en markant større risiko for at få tilkendt førtidspension end resten af befolkningen. Det er derfor interessant at få fastslået, om FOAs medlemmer stadig er overrepræsenterede med hensyn til tildeling af førtidspensioner.

Herudover er det interessant at se på, i hvilket omfang forskellige foranstaltninger bliver brugt i forsøget på at undgå, at FOA medlemmer ender på førtidspension.

4. Metode

Undersøgelsen er et resultat af en sammenkøring af registre. FOAs medlemsregister og Ankestyrelsens register over førtidspensioner er sammenkørt med henblik på at skabe et datagrundlag for nærmere analyse.

FOA har leveret godt 300.000 cpr-numre til Ankestyrelsen, påhæftet oplysninger om sektor og faggruppe. Cpr-numrene dækker de personer, som har været erhvervsaktive medlemmer af FOA på et eller andet tidspunkt i perioden 1. januar 2000 – 31. december 2006. Der er ikke medtaget cpr-numre for personer, som udelukkende har været medlem af a-kassen.

På grund af fusionen mellem PMF og FOA i 2005 er den del af faggruppen ”pædagogmedhjælpere”, som stammer fra det tidligere PMF, kun repræsenteret med cpr-numre fra perioden 1. januar 2005 – 31. december 2006.

Den væsentligste virkning af de manglende ”PMF cpr-numre” er, at faggruppen pædagogmedhjælpere og sektoren Pædagogisk Sektor vil tage sig mindre ud, end den i virkeligheden er.

I al væsentlighed vil der være parallelitet mellem den relativt lavere andel af disse medlemmer og den lavere forekomst af disse medlemmer i de forskellige forespørgsler. Men det kan ikke afvises, at de manglende cpr-numre i mindre grad vil påvirke resultaterne for faggruppen og sektoren.

5. Resumé

FOAs medlemmer har fortsat en markant højere risiko for at få tilkendt førtidspension end resten af befolkningen. Og den risiko er ikke blevet mindre med reformen fra 2003 - tværtimod er den steget. I 2006 var FOA overrepræsenteret med 61 % i statistikken over nytilkendte førtidspensioner mod en overrepræsentation på 27 % i 2000.

En af intentionerne bag førtidspensionsreformen var, at mulighederne for at bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet skulle forøges. Førtidspension skulle først tilkendes, når alle muligheder var afprøvet. Det er da også FOAs umiddelbare vurdering, at det er blevet sværere for vore medlemmer at få tilkendt førtidspension efter reformen. Alligevel viser denne undersøgelse, at FOAs medlemmer i højere grad end den øvrige befolkning får tilkendt førtidspension, og at andelen af nytilkendelser for FOA medlemmer fortsætter med at stige.

Derfor har vi også undersøgt hvilken indsats, der er foretaget forud for førtidspensionering. Den viser, at 54% af de medlemmer, der har fået førtidspension, er blevet arbejdsprøvet, men

at uddannelsesindsatsen over for FOAs medlemmer er meget lille og endda faldende. En meget stor gruppe (næsten 25 %) blandt FOAs medlemmer har ikke været igennem nogen foranstaltninger de sidste 5 år forud for tilkendelse af førtidspension. Denne tendens er dog faldende.

Undersøgelsen dokumenterer også, at når først en ansøgning om førtidspension er indgivet, er det kun meget få, der får afslag.

Der er stor forskel på den risiko, FOAs medlemmer løber, for at få tilkendt førtidspension. Medlemmer af FOAs Kost- og servicesektor har ca. halvanden gang større risiko end øvrige medlemmer af FOA, for at få tilkendt en førtidspension.

På samme måde er der markante forskelle imellem de enkelte faggrupper. Fx har en hjemmehjælper mere end 7 gange så høj risiko for at ende på førtidspension end en hjemmehjælpsleder.

Ligesom i den øvrige del af befolkningen får flere og flere af FOAs medlemmer tilkendt førtidspension pga. psykisk sygdom. Hvert 3. FOA-medlem, der fik tilkendt førtidspension i 2006, havde en psykiske lidelse. Denne andel er dog noget højere for den øvrige del af befolkningen, hvor 44 % af dem, der fik tilkendt førtidspension i 2006, havde en psykisk sygdom.

Hver gang, der tilkendes en førtidspension til et medlem af FOA, tabes der ca. 11,5 arbejdsår. Hver dag, året rundt, tilkendes der knapt 4 førtidspensioner til medlemmer af FOA. Det betyder, at der hver dag tabes ca. 45 arbejdsår og de årlige udgifter til førtidspension beløber sig til godt 2,6 mia. kr.

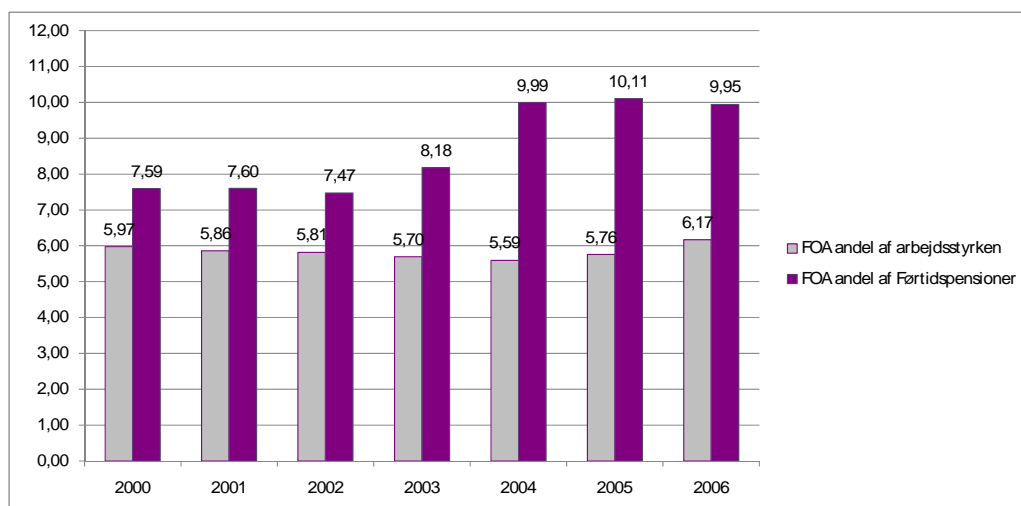
Hvis andelen af førtidspensioner blandt FOAs medlemmer kunne nedbringes, så FOA ikke var overrepræsenteret i førtidspensionsstatistikken, kunne samfundet alene spare 1 mia. kr. i udbetalte pensioner.

6. FOAs medlemmer er stadig overrepræsenteret

Et af hovedformålene med denne undersøgelse er at undersøge, om FOAs medlemmer fortsat er overrepræsenteret med hensyn til tildeling af førtidspensioner. Det indebærer, at man holder FOA-medlemmernes andel af tilkendelser op mod en relevant sammenligningsgruppe. I denne rapport er der sammenlignet med arbejdsstyrken, som den er opgjort af Danmarks Statistik¹.

Figur 1 viser medlemmers andel af nytildelinger af førtidspensioner sammenlignet med deres andel af den samlede arbejdsstyrke. Ser man på hele perioden 2000 til 2006, så har FOAs andel af arbejdsstyrken været nogenlunde konstant omkring 6 %. Men ser man på deres andel af nytildelinger af førtidspension, så stiger andelen fra et niveau på omkring 7,5 % før 2003 til omkring 10 % efter 2003, hvor førtidspensionsreformen trådte i kraft.

Figur 1. FOAs medlemmers andel af nytildelinger af førtidspension i forhold til deres relative andel af arbejdsstyrken 2000-2006 (%).

¹ Her er der flere muligheder. Ankestyrelsen anvender gruppen af 18-65-årige. En anden mulighed – som denne rapport benytter – er at kigge på arbejdsstyrken. Da begge sammenligningsgrupper er relativt stabile, så har dette valg ikke nogen betydning, så længe der kun måles på udviklingen. Men valget af arbejdsstyrken som sammenligningsgrundlag vil få FOA medlemmernes overrepræsentation til at se mindre ud, end hvis gruppen af 18 – 65-årige var blevet valgt. Grunden til, at valget i sidste ende er faldet på arbejdsstyrken, er, at den del af gruppen 18 – 65-årige, som er uden for arbejdsstyrken, under normale omstændigheder ikke vil være potentielle medlemmer af en fagforening.

En af intentionerne bag førtidspensionsreformen i 2003 var, at det skulle blive sværere at få tilkendt førtidspension. Det er også FOAs vurdering, at det faktisk er blevet sværere at få tilkendt førtidspension. På denne baggrund er det bemærkelsesværdigt, at FOAs medlemmer i højere grad end den øvrige befolkning får tilkendt førtidspension, og at andelen af nytilkendelser for FOA-medlemmer faktisk er steget efter reformen.

Tabel 1 viser, hvor meget FOAs medlemmer er overrepræsenteret i statistikken over nytilkendte førtidspensioner. 100 % svarer til, at FOAs medlemmer havde en andel af tilkendelser, som svarer til deres andel af arbejdsstyrken.

Tabel 1. FOA-medlemmers overrepræsentation af førtidspensioner 2000-2006 (%).

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
FOAs andel af førtidspensioner	7,59	7,60	7,47	8,18	9,99	10,11	9,95
FOAs andel af arbejdsstyrken	5,97	5,86	5,81	5,70	5,59	5,76	6,17
FOAs overrepræsentation	127	130	128	144	179	176	161

Ser man på år 2000 til 2002 – dvs. før reformen - så havde FOAs medlemmer en overrepræsentation af nytilkendelser på knapt 30 % i forhold til den øvrige befolkning.

Denne andel stiger markant med førtidspensionsreformen i 2003. I 2004 topper medlemmernes overrepræsentation med knapt 80 % flere nytilkendelser end den relative andel af arbejdsstyrken skulle tilsige. Dette niveau holder sig stort set i 2005 for at falde mærkbart i 2006.

Men selv om kurven for overrepræsentation tilsyneladende knækker i 2006, så er niveauet stadig markant højere end før førtidspensionsreformen. Så selv om der i 2006 er sket et fald i overrepræsentation, får FOAs medlemmer stadig 60 % flere førtidspensioner tilkendt end deres andel af arbejdsstyrken skulle tilsige.

6.1 Fordeling på sektorer

Tabel 2 viser, hvordan nytilkendelserne af førtidspension fordeler sig på de forskellige sektorer i FOA. 100 % svarer til, at en sektors medlemmer har en andel af nytilkendelser, som svarer til deres relative andel af FOA.

Tabel 2. Sektorerens relative andel af nytilkendelser af førtidspension for årene 2000 – 2006 set i forhold til deres andel af FOAs samlede medlemstal. (%).

Sektor	Andel af FOA	Andel af nytilkendelser	Overrepræsentation i forhold til FOA
Kost- og servicesektor	9,73	14,77	152
Social- og sundhedssektor	48,99	53,24	109
Teknik- og servicesektor	6,14	6,40	104
Pædagogisk sektor	30,60	22,55	74
Uden sektor	4,54	3,04	67
Hovedtotal	100,00	100,00	

Ser man på medlemmer ”uden for sektor” og medlemmer af ”Pædagogisk Sektor”, så har disse grupper en markant lavere andel af nytilkendelser sammenlignet med resten af FOAs medlemmer.

Men inden man udnævner disse to grupper til lavrisiko-grupper, så er det dog værd at huske på, at disse to grupper har del i FOAs generelle overrepræsentation jf. afsnit 6. Så selv om disse to grupper har ca. 30 % lavere risiko for at få tilkendt førtidspension sammenlignet med øvrige grupper i FOA, så har de stadig andel i den ca. 60 % større risiko, som FOA medlemmer generelt har for at blive førtidspensioneret.

Ser man på Kost- og Servicesektorens medlemmer, så tæller den knapt 10 % af FOAs medlemmer, men den tegner sig for knapt 15 % af alle nytilkendelser. Også her gælder det, at den forøgede risiko på omkring 52 %, som Kost- og Servicesektorens medlemmer har sammenlignet med de øvrige medlemmer af FOA for at få tilkendt førtidspension, skal lægges oven i den ca. 60 % forøgede risiko, som FOAs medlemmer generelt har.

6.2 Fordeling på faggrupper

I afsnit 6.1 blev der redegjort for fordelingen af nytilkendelser af førtidspension på sektorniveau. I dette afsnit ses der på fordelingen på faggruppeniveau.

Tabel 3 viser, hvordan nytilkendelserne af førtidspension fordeler sig på de forskellige faggrupper i FOA. 100 % svarer til, at en faggruppes medlemmer har en andel af nytilkendelser, som svarer til deres relative andel af FOA. Tabel 3 viser, at faggruppetilhørsforhold har en enorm betydning for, hvilken risiko man har for at ende på førtidspension.

Tabel 3. Faggruppernes relative andel af nytilkendelser af førtidspension for årene 2000 – 2006 set i forhold til deres andel af FOAs samlede medlemstal. (%)

Faggruppe	Andel af FOA	Andel af nytilkendelser	Overrepræsentation i forhold til FOA
Værkstedsassistenter/-ledere	1,21	2,18	181
Plejere	0,98	1,76	179
Hjemmehjælpere	5,71	10,02	175
Buschauffører	1,25	2,07	165
Sygehjælpere	8,90	14,58	164
Køkken	4,23	6,83	162
Rengøring	3,77	5,62	149
Husmedhjælpere i staten	0,21	0,31	146
Vaskeripersonale	0,05	0,07	132
Pædagogisk	5,53	7,16	129
Brandpersonale	1,11	1,42	128
Idrætsassistenter	0,16	0,19	120
Rengøringsledere	0,06	0,07	117
Serviceass./-medarbejdere	0,76	0,88	115
Beskæftigelsesvejledere	0,87	0,97	111
Kantineledere	0,14	0,15	107
Legepladsansatte	0,06	0,07	104
Omsorgsmedhjælpere	0,80	0,81	101
Amtsskolebetjente	0,14	0,14	100
Maritimt personale	0,10	0,10	100
Portører	1,38	1,36	98
Plejhjemsassistenter	0,83	0,77	93
Rådhus og biblioteksbetjente	0,93	0,82	88
Social- og sundhedshjælpere	16,79	14,63	87
Ledende servicepersonale	0,12	0,10	80
Dagplejere	9,26	7,24	78
Plejhjemspedeller	0,18	0,12	69
Amtsvejmænd	0,31	0,21	67
Handicaphjælpere	0,35	0,20	56
Dagplejepædagoger mv.	0,64	0,36	56
Social- og sundhedsassistenter	11,21	5,93	53
Arbejdsledere	0,35	0,19	53
LFS	3,89	1,94	50
Pædagogmedhjælpere	10,33	4,93	48
Pædagoger og konsulenter	0,09	0,04	47
Tilsynsførende assistenter	0,07	0,03	47
Skolebetjente mv.	0,54	0,24	45
Badepersonale	0,26	0,09	34
Amtsbetjente	0,07	0,02	33
Hjemmehjælpsledere	0,23	0,05	24

Tabel 3 viser bl.a., at hjemmehjælpsledere kun har en fjerdedel af den risiko, som FOAs medlemmer generelt har, for at få tilkendt en førtidspension. Heroverfor står en relativt lille gruppe inden for Kost- og Servicesektoren med en risiko, som er mere en to og en halv gang så stor som de øvrige medlemmer af FOA.

6.3 Nytilkendelser og afslag – før og efter reformen

I dette afsnit vil der blive set nærmere på, hvor mange, der har fået afslag på førtidspension og hvor mange, der har fået tilkendt førtidspension.

Tabel 4 viser udviklingen i antallet af tilkendelser og afslag på førtidspension for hele befolkningen i årene 2000-2006. Antallet af nytilkendelser af førtidspension på landsplan har været stort set konstant over den periode. Der har dog været en stigning i 2002 og 2005, hvilket formentligt kan forklares med indfasning af førtidspensionsreformen.

Derimod har der været en markant stigning i antallet af afslag. Antallet af afslag er dog stadig relativt lille sammenlignet med antallet af tilkendelser. Det er således stadig sådan, at mere end 90 % af dem, som søger, ender med at få tilkendt en førtidspension.

De meget høje tilkendelsesprocenter kan sandsynligvis forklares ved, at der kun søges førtidspension i de sager, hvor det på forhånd skønnes, at der er en stor sandsynlighed for tilkendelse (se bilag 1).

Tabel 4. Udviklingen i antallet af tilkendelser og afslag af førtidspension for hele befolkningen 2000 – 2006 (antal).

Alle	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Total
Afslag	642	487	497	933	1.124	1.238	1.124	6.045
Tilkendelse	14.106	14.963	17.378	14.346	15.685	14.574	14.288	105.340
Total	14.748	15.450	17.875	15.279	16.809	15.812	15.412	111.385

Tabel 5 viser udviklingen i antallet af tilkendelser og afslag for FOAs medlemmer i perioden 2000-2006. Den viser en stigning i tilkendelser af førtidspension for FOAs medlemmer på knapt 33 % fra 1.071 tilkendelser i 2000 til 1.421 tilkendelser i 2006. I samme periode er antallet af afslag steget med godt 300 %. Antallet af afslag er dog meget lille.

Tabel 5. Udviklingen i antallet af tilkendelser og afslag af førtidspension for FOA medlemmer 2000 – 2006 (antal).

FOA medlemmer	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Total
Afslag	35	22	31	59	81	84	107	419
Tilkendelse	1.071	1.137	1.298	1.173	1.567	1.473	1.421	9.140
Total	1.106	1.159	1.329	1.232	1.648	1.557	1.528	9.559

Tabel 6 viser den andel, som FOAs medlemmer udgjorde af tilkendelser og afslag i perioden 2000-2006. Den viser, at FOAs andel af alle tilkendte førtidspensioner er stigende i den periode fra knapt 7,6 % i 2000 til knapt 10 % i 2006. I samme periode er medlemmernes andel af afslagene på førtidspension steget fra knapt 5,5 % i 2000 til knapt 10 % i 2006.

Tabel 6. Udviklingen i FOA medlemmers andel af det samlede antal tilkendelser og afslag på førtidspension i perioden 2000 – 2006 (%).

FOA %	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Total
Afslag	5,45	4,52	6,24	6,32	7,21	6,79	9,52	6,93
Tilkendelse	7,59	7,60	7,47	8,18	9,99	10,11	9,95	8,68
Total	7,50	7,50	7,43	8,06	9,80	9,85	9,91	8,58

6.4 Alder for ansøgning om førtidspension

FOAs medlemmer har gennemsnitlig en højere alder end resten af befolkningen, når de ansøger om førtidspension (se bilag 2). Gennemsnitsalderen for FOA-medlemmer, som i 2006 fik tilkendt en førtidspension, var 49,5 år den dag, de søgte om førtidspension.

Den høje gennemsnitsalder blandt FOAs medlemmer skyldes formodentligt flere faktorer. For det første står færre af FOAs medlemmer uden for arbejdsmarkedet end resten af befolkningen. De skader, som fører til medlemmernes tilkendelse af førtidspension, skyldes som oftest arbejdet og vil være relativt lang tid undervejs.

For det andet må man formode, at der er en gruppe af relativt unge, som får tilkendt førtidspension, som ikke kan genfindes i FOA, idet de aldrig rigtigt kommer på arbejdsmarkedet. Det kunne eksempelvis dreje sig om unge, som får tilkendt en førtidspension på baggrund af en psykisk diagnose.

6.5 Samfundsmæssige omkostninger

Som nævnt er FOAs medlemmer overrepræsenteret i førtidspensionsstatistikken. Hver dag året rundt får knap 4 FOA medlemmer (3,9) tilkendt førtidspension². Af dem er ca. 1,5³ ”overproduktion” set i forhold til resten af befolkningen.

Hvis FOAs medlemmer fik tilkendt førtidspension i samme omfang som resten af befolkningen, ville der være mange penge at spare for samfundet. I bilag 3 er regnestykket gjort op.

Hvert år udløses der førtidspensioner til FOAs medlemmer, der beløber sig til ca. 2,6 mia. kr. Hvis niveauet af ny-tilkendte førtidspensioner kunne nedbringes, så FOAs medlemmer ikke var overrepræsenteret i statistikken, kunne samfundet alene spare 1 mia. kr. i udbetalt pension.

Det er meget store udgifter, der udløses i forbindelse med førtidspensioner. Selv en behersket nedgang i antallet af nytilkendelser af førtidspension vil have et stort samfundsøkonomisk perspektiv.

Lægger man dertil, at det har meget store personlige omkostninger at havne på førtidspension, så burde der være tilstrækkeligt med motivation til at gøre en ekstra indsats for at nedbringe antallet af nytilkendelser af førtidspension.

I næste afsnit ses der på, hvilken indsats kommunerne yder for at undgå førtidspensionering.

---

² Jf. tabel 5 hvoraf det fremgår, at der i 2006 var 1.421 tilkendelser af førtidspensioner til FOA-medlemmer ($1.421/365 = 3,9$)

³ Jf. tabel 1, hvoraf det fremgår, at FOA medlemmer har en overrepræsentation svarende til, at de har 161 procent af nytilkendelserne set i forhold til deres andel af arbejdsstyrken.

7. Den aktiv-rettede indsats

FOA har et stærkt ønske om, at der sker en aktiv indsats for at forhindre, at vores medlemmer ender på førtidspension, hvilket også er intentionen med førtidspensionsreformen. Der findes forskellige typer af foranstaltninger, som man kan tilbyde folk, der er i risiko-zonen for at ende på førtidspension: Aktivering, fleksjob, revalidering (enten som optræning hos en arbejdsgiver eller gennem uddannelses tilbud) eller arbejdsprøvning.

I det følgende har vi derfor set på, hvor udbredt den aktiv-rettede indsats er.

7.1 Aktivering

Tabel 7 viser, hvor mange som inden for en 5-årig periode - forud for ansøgning om førtidspension - har deltaget i aktivering. Brugen af aktivering ser ud til at være i vækst for alle grupper. Aktivering prøves dog stadig på en forholdsvis lav andel af dem, som søger om førtidspension.

Det er især tydeligt, hvis man kigger på FOAs medlemmer. Selvom brugen af aktivering er steget fra ca. 3% til ca. 6% på bare 3 år, er andelen af medlemmer, der har været i aktivering, relativt lav. Under 5% af de FOA-medlemmer, som har fået tilkendt førtidspension i perioden 2003-2006, har været i aktivering, inden de fik tilkendt pension. Til sammenligning har over 12% af den samlede arbejdsstyrke, der har fået tilkendt førtidspension, været i aktivering.

Tabel 7. Antallet af personer, som inden for en periode af 5 år forud for tilkendelse af førtidspension, har været i aktivering 2003 -2006 (antal og %).

	2003	2004	2005	2006	Hovedtotal
Tilkendelse Alle	8.526	15.336	14.523	14.253	52.638
Aktivering	853	1.724	1.758	2.073	6.408
	10,00	11,24	12,10	14,54	12,17
Tilkendelse FOA medl.	850	1.553	1.469	1.418	5.290
Aktivering	25	54	82	82	243
%	2,94	3,48	5,58	5,78	4,59

7.2 Fleksjob

Fleksjob er en stilling for personer med nedsat arbejdsevne. Tabel 8 viser, at fleksjob forud for tilkendelse af førtidspension er i stærk vækst - for alle som for FOAs medlemmer. Der er sket en fordobling af den procentdel, som inden for en 5-årig periode forud for ansøgning om førtidspension, har været i fleksjob.

I 2006 havde 12 % af alle, der fik tilkendt førtidspension, været i fleksjob, hvorimod 18 % af de FOA-medlemmer, der fik tilkendt pension, havde været i fleksjob.

Tabel 8. Personer, som inden for en periode af 5 år forud for tilkendelse af førtidspension, har været i fleksjob 2003-2006 (antal og %).

	2003	2004	2005	2006	Hovedtotal
Tilkendelse alle	8.526	15.336	14.523	14.253	52.638
Fleksjob	635	1.289	1.532	1.754	5.210
%	7,45	8,41	10,55	12,31	9,90
Tilkendelse FOA medl.	850	1.553	1.469	1.418	5.290
Fleksjob	74	200	231	252	757
%	8,71	12,88	15,72	17,77	14,31

7.3 Optræning hos privat eller offentlig arbejdsgiver (revalidering)

Optræning hos privat eller offentlig arbejdsgiver dækker over en revalideringsindsats, hvor den pensionstruede bliver ansat med løntilskud på en arbejdsplads (enten offentlig eller privat). Formålet er oplæring og efterfølgende ansættelse på almindelige vilkår.

Tabel 9 viser, at FOAs medlemmer i lidt højere grad end resten af befolkningen har været i optræning hos en offentlig eller privat arbejdsgiver. Samtidig viser den, at optræning også er en foranstaltning, der er i vækst – både i forhold til FOAs medlemmer og den øvrige befolkning. I 2006 havde over 11% af de FOA-medlemmer, der fik tilkendt pension, været på optræning i løbet af de sidste fem år.

Tabel 9. Antallet af personer, som inden for en periode af 5 år forud for tilkendelse af førtidspension har været i optræning hos offentlig eller privat arbejdsgiver 2003-2006 (antal og %).

	2003	2004	2005	2006	Hovedtotal
Tilkendelse alle	8.526	15.336	14.523	14.253	52.638
Optræning	583	1.126	1.155	1.297	4.161
%	6,84	7,34	7,95	9,10	7,90
Tilkendelse FOA medl.	850	1.553	1.469	1.418	5.290
Optræning	74	138	139	164	515
%	8,71	8,89	9,46	11,57	9,74

7.4 Uddannelse (revalidering)

Som et forsøg på at undgå førtidspension kan den pensionstruede også blive revalideret gennem uddannelse. Det er dog en indsats, som kommunerne ikke i særlig høj grad gør brug af.

Tabel 10 viser, hvor mange, der inden for en fem-års periode forud for deres pensionering, har deltaget i en uddannelsesaktivitet. Tabellen viser, at under 5% af dem, som har fået tilkendt førtidspension 2003-2006, er blevet uddannet som led i at undgå pensionering. Og andelen er tilmed faldende henover årene.

Der er dog en lidt større andel blandt FOAs medlemmer end i arbejdsstyrken som helhed, der har deltaget i en uddannelsesaktivitet. Men andelen er også her faldende - fra 6,1% i 2004 til 4,8% i 2006. Andre statistiske undersøgelser dokumenterer, at revalideringsindsatsen generelt er faldende - også når det gælder uddannelse. Der er således intet, som tyder på, at uddannelse bliver brugt systematisk for at undgå førtidspensionering. Tværtimod.

Tabel 10. Antallet af personer, som inden for en periode af 5 år forud for tilkendelse af førtidspension har deltaget i en uddannelsesaktivitet 2003 -2006 (antal og %).

	2003	2004	2005	2006	Hovedtotal
Tilkendelse alle	8.526	15.336	14.523	14.253	52.638
Uddannelse	398	781	662	681	2.522
%	4,67	5,09	4,56	4,78	4,79
Tilkendelse FOA medl.	850	1.553	1.469	1.418	5.290
Uddannelse	44	95	78	68	285
%	5,18	6,12	5,31	4,80	5,39

Set fra et FOA-perspektiv er det bemærkelsesværdigt, at der kun i meget begrænset omfang forsøges en uddannelsesmæssig indsats. FOAs medlemsgrupper har en relativ lav uddannelsesgrad, og man skulle derfor tro, at man for relativt få midler kunne højne den uddannelsesmæssige baggrund væsentligt, og dermed udvide den type jobs, som den førtidspensionstruede kunne bestride. Alligevel har mindre end 5 % af de FOA-medlemmer, som i 2006 fik tilkendt førtidspension, deltaget i uddannelse.

7.5 Arbejdsprøvning

Arbejdsprøvning synes at være meget udbredt. Tabel 11 viser, at knapt 40 % af dem, som fik tilkendt førtidspension fra 2003-2006, har været i arbejdsprøvning inden for en periode af 5 år forud for ansøgning om en førtidspension.

Blandt de medlemmer af FOA, som har fået tilkendt en førtidspension, har omkring halvdelen været i arbejdsprøvning forud for ansøgning om førtidspension.

Tabel 11. Antallet af personer, som inden for en periode af 5 år forud for tilkendelse af førtidspension har været i arbejdsprøvning 2003-2006 (antal og %).

	2003	2004	2005	2006	Hovedtotal
Tilkendelse alle	8.526	15.336	14.523	14.253	52.638
Arbejdsprøvning	2.939	5.678	5.750	5.942	20.309
%	34,47	37,02	39,59	41,69	38,58
Tilkendelse FOA medl.	850	1.553	1.469	1.418	5.290
Arbejdsprøvning	404	746	733	767	2650
%	47,53	48,04	49,9	54,09	50,09

7.6 Ingen indsats

Der er mange, som der slet ikke iværksættes nogen indsats overfor. Tabel 12 viser, at knap 35 %, af dem, der fik tilkendt førtidspension fra 2003-2006, ikke har deltaget i nogen aktiv-rettet forud for deres ansøgning om pension.

Det er en meget stor andel. Heldigvis er denne gruppe faldet til i 2006 at udgøre kun godt 30 %. Det er dog tankevækkende, at knapt en tredjedel får tilkendt en førtidspension uden at deltage i nogen aktiv-rettet indsats.

Vi kan i FOA glæde os over, at den andel af FOAs medlemmer, som får tilkendt en førtidspension uden at have deltaget i en eller anden form for aktivitet, er ca. 5 % lavere end for befolkningen som helhed.

Tabel 12. Antallet af personer, som inden for en periode af 5 år forud for tilkendelse af førtidspension ikke har deltaget i nogen aktivitet/indsats 2003-2006 (antal og %).

	2003	2004	2005	2006	Hovedtotal
Tilkendelse Alle	8.526	15.336	14.523	14.253	52.638
Ingen indsats	3.354	5.511	4.905	4.242	18.012
%	39,34	35,94	33,77	29,76	34,22
Tilkendelse FOA medl.	850	1.553	1.469	1.418	5.290
Ingen indsats	289	479	412	351	1.531
%	34,00	30,84	28,05	24,75	28,94

8. Psykiske/ikke psykiske diagnoser

Der har været megen fokus på andelen af psykiske diagnoser som årsag til førtidspensionering. Tabel 13 viser, at flere og flere af dem, der får tilkendt førtidspension, angiver psykiske diagnoser som årsag. Andelen af dem, som fik tilkendt en førtidspension på grund af en psykisk sygdom, er steget fra knapt 35% i 2003 til godt 44% i 2006.

Tabel 13: Psykiske/ikke psykiske diagnoser som årsag til førtidspension 2003-2006, alle (antal og %).

	2003	2004	2005	2006	Hovedtotal
Psykiske diagnoser	2.964	5.781	5.971	6.331	21.047
Ikke psykiske diagnoser	5.562	9.555	8.552	7.922	31.591
I alt	8.526	15.336	14.523	14.253	52.638
Psykiske diagnoser%	34,76	37,70	41,11	44,42	39,98
Ikke psykiske diagnoser%	65,24	62,30	58,89	55,58	60,02
I alt	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Tilsvarende viser tabel 14, hvor mange blandt FOAs medlemmer, der fik tilkendt førtidspension pga. psykisk sygdom fra 2003-2006. Mønsteret er det samme. En stadig større andel af medlemmerne går på førtidspension som følge af en psykisk sygdom. Men hvor 40% af alle førtidspensioner i befolkningen skyldes psykisk sygdom, skyldes "kun" 29% af førtidspensionerne blandt FOAs medlemmer psykisk sygdom.

Tabel 14: Psykiske/ikke psykiske diagnoser som årsag til førtidspension 2003 – 2006, FOAs medlemmer (antal og %).

	2003	2004	2005	2006	Hovedtotal
Psykiske diagnoser	211	408	473	454	1.546
Ikke psykiske diagnoser	639	1.145	996	964	3.744
I alt	850	1.553	1.469	1.418	5.290
Psykiske diagnoser%	24,82	26,27	32,20	32,02	29,22
Ikke psykiske diagnoser%	75,18	73,73	67,80	67,98	70,78
I alt	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Bilag 1: Tilkendelsesprocenter

Ser man på perioden som helhed, så viser tabel 15, at der har været et svagt fald i tilkendelsesprocenterne. Tilkendelsesprocenterne er dog fortsat meget høje. Således får mere end 90 % af dem, som søger om det, en førtidspension. Man må derfor antage, at der kun søges om førtidspension i sager, som vurderes at have en høj chance for at ende med en tilkendelse.

Tabel 15. Tilkendelsesprocenter for befolkningen som helhed 2000-2006 (%).

Tilkendelsesprocent	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Total
Ingen FP/Afslag	4,35	3,15	2,78	6,11	6,69	7,83	7,29	5,43
Tilkendelse	95,65	96,85	97,22	93,89	93,31	92,17	92,71	94,57
Total	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Tabel 16 viser, at tilkendelsesprocenten for FOA medlemmer har ligget en anelse højere end for befolkningen som helhed. Afvigelsen er dog ganske lille. Der kan spores den samme svage tendens til et lille fald i tilkendelsesprocenten.

Tabel 16. Tilkendelsesprocenter for FOA medlemmer 2000-2006 (%).

Tilkendelsesprocent	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Total
Ingen FP/Afslag	3,16	1,90	2,33	4,79	4,92	5,39	7,00	4,38
Tilkendelse	96,84	98,10	97,67	95,21	95,08	94,61	93,00	95,62
Total	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Bilag 2. Alder

Tabel 17. Alder ved ansøgningstidspunkt for personer, som ender med at få tilkendt førtidspension for henholdsvis "alle" og for FOA medlemmer – før og efter reformen.

Alle – før reform	2000 - 2003	FOA – før reform	2000 – 2003
Alder v. ansøg	%	Alder v. ansøg	%
< 20 år	2,31	<20 år	0,03
20 - 24 år	2,66	20 - 24 år	0,51
25 - 29 år	3,50	25 - 29 år	1,64
30 - 34 år	5,48	30 - 34 år	3,93
35 - 39 år	8,74	35 - 39 år	7,09
40 - 44 år	11,53	40 - 44 år	11,40
45 - 49 år	14,96	45 - 49 år	17,78
50 - 54 år	19,28	50 - 54 år	25,76
55 - 59 år	21,55	55 - 59 år	26,70
60 - 64 år	7,65	60 - 64 år	3,91
65+ år	2,34	65+ år	1,24
Hovedtotal	100,00	Hovedtotal	100,00

Tabel 18. Alder ved ansøgningstidspunkt for personer, som ender med at få tilkendt førtidspension for henholdsvis "alle" og for FOA medlemmer – før og efter reformen.

Alle – efter reform	2003 - 2006	FOA– efter reform	2003 – 2006
Alder v. ansøg	%	Alder v. ansøg	%
<20 år	2,98	<20 år	0,02
20 - 24 år	3,19	20 - 24 år	0,80
25 - 29 år	3,58	25 - 29 år	1,36
30 - 34 år	5,65	30 - 34 år	4,44
35 - 39 år	8,86	35 - 39 år	7,08
40 - 44 år	12,05	40 - 44 år	11,57
45 - 49 år	14,37	45 - 49 år	16,99
50 - 54 år	19,05	50 - 54 år	23,22
55 - 59 år	22,99	55 - 59 år	29,95
60 - 64 år	6,64	60 - 64 år	4,21
65+ år	0,65	65+ år	0,36
Hovedtotal	100,00	Hovedtotal	100,00

Bilag 3. Beregning af samfundsmæssigt tab ved førtidspensionering af FOAs medlemmer

Gennemsnitsalderen for FOA medlemmer, som i 2006 fik tilkendt en førtidspension, var 49,49 år på det tidspunkt, hvor de søgte om førtidspension.

Sammenholder man det med gennemsnitsalderen for tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet for FOAs medlemmer på ca. 61 år, så repræsenterer hver førtidspensionering gennemsnitligt 11,5 tabte arbejdsår.

Hver dag året rundt er der knapt 4 FOA medlemmer (3,9) som får tilkendt førtidspension⁴. Af dem er ca. 1,5⁵ ”overproduktion”. Det betyder, at der hver dag tabes knapt 45 arbejdsår, hvoraf 17,25 er ”overproduktion”.

Hvis vi forudsætter, at det koster samfundet 160.000 om året⁶ pr. person på førtidspension, så udløser førtidspensioneringen af FOAs medlemmer en daglig udgift på 7,2 mill. kr. eller ca. 2,6 mia. på et år.

Hvis FOAs medlemmer blev førtidspensioneret i samme udstrækning som resten af befolkningen – dvs. hvis FOAs ”overproduktion” kunne undgås - ville samfundet kunne spare ca. 1. mia. kr. på et år.

Det er således meget store udgifter, der udløses i forbindelse med førtidspensioner. Selv en behersket nedgang i antallet af nytilkendelser af førtidspension vil have et stort samfundsøkonomisk perspektiv.

---

⁴ Jf. tabel 5 hvoraf det fremgår, at der i 2006 var 1.421 tilkendelser af førtidspensioner til FOA-medlemmer ($1.421/365 = 3,9$)

⁵ Jf. tabel 1, hvoraf det fremgår, at FOA medlemmer har en overrepræsentation, svarende til, at de har 161,3 procent af nytilkendelserne set i forhold til deres andel af arbejdsstyrken.

⁶ Førtidspensions størrelse: Førtidspensionen er på 15.232 kr. om måneden (2008), hvis du er enlig, og 12.947, hvis du er gift eller samlevende. Har du en indtægt, der er højere end 62.200 kr. om året, bliver der trukket en procentdel fra i din førtidspension. For gifte/samlevende er grænsen 98.600 kr. (www.borger.dk)

FOAs medlemmer har en markant højere risiko for at få tilkendt førtidspension end andre faggrupper. I 2006 havde FOAs medlemmer en overrepræsentation i nytilkendelser på 61% i forhold til resten af befolkningen.

Størstedelen af dem, der får førtidspension, bliver arbejdsprøvet, mens kun få medlemmer får revalidering. Hvert 4. medlem, der fik tilkendt førtidspension i 2006, havde dog slet ikke deltaget i nogen forebyggende aktiviteter forud for sin pensionering.

Nytilkendelser af førtidspension til FOAs medlemmer kostede i 2006 samfundet godt 2,5 mia. kr.

Førtidspension blandt FOAs medlemmer

Redaktion: Henrik Aastrup Petersen, Lise Johansen, Anne Dahl Petersen

Politisk ansvarlig: Mona Striib

Layout: GraFOA Maja Honoré

Tryk: FOAs Trykkeri, april 2008

Oplag: 100 ekspl.

ISBN: 978-87-92313-02-7

Stauings Plads 1-3

1790 København V

Tlf.: 46 97 26 26

www.foa.dk